

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Журавель Г. П., к. е. н., професор,

Журавель Ю. Г., викладач,

Тернопільський національний економічний університет

Annotation: the article describes scientific and practical aspects of economy's innovational development and its financial securement. Furthermore, various sources and directions for mobilization of financial resources are suggested, with the purpose to consolidate and secure financing of national projects to modernize the economy.

Keywords: innovational development, modernization, financial resources, consolidation.

Рівень розвитку національної економіки потребує невідкладних комплексних заходів направлених на визначення найважливіших і першочергових інноваційно-інвестиційних проектів, реалізація яких забезпечила б необхідний рівень конкурентоспроможності економіки. Водночас для втілення в практику найважливіших інноваційних проектів необхідно задіяти значні за обсягами фінансові ресурси. Сучасні економічні тенденції свідчать про обмеженість фінансового потенціалу для індустріального розвитку, що виявляється у зменшенні обсягів капітальних видатків бюджету, кредитів у впровадження інновацій, чистого прибутку підприємств, амортизації на реновацію, капітальних інвестицій у галузь машинобудування тощо. Проведення масштабної інноваційної реконструкції у всіх галузях економіки і сферах діяльності прийнято ідентифікувати як модернізацію національної економіки.

Необхідно розуміти, що модернізація як явище значно ширше, ніж інноваційна модель розвитку. Це впливає з того, що інновації передбачають технологічний стрибок і прискорення темпів розвитку, а модернізація — розбудову економічних, інституційних, науково-технічних, культурних основ для сталого розвитку. Ключовим фактором модернізації виступає подолання та заміна традиційних цінностей, що стоять на перешкоді соціальним змінам і економічному росту, на цінності, що мотивують господарюючих суб'єктів до інноваційної діяльності.

Орієнтир на модернізацію найбільш предметно уособлює сутність сучасних реформ, місія яких полягає в кардинальному переосмисленні, переплануванні, перебудові всіх сфер суспільного життя. Ключову роль у здійсненні модернізації відіграє економічна модернізація, оскільки вона передбачає комплексну систему фінансового забезпечення всіх структурних, інституційних, соціальних і суспільних зрушень. У загальному результаті економічна модернізація має створити підґрунття для довгострокового розвитку національної економіки. Модернізація украї-

нського суспільства визнана головною домінантою державної політики та ідеологією реформ. Модернізаційні цілі визначені в сфері розбудови нової сучасної економічно конкурентоспроможної держави, конституційних змін, адміністративної реформи, розвитку людського капіталу тощо [1, с. 14].

Фінансовий потенціал забезпечення модернізаційного процесу ґрунтується на концентрації заощаджень та інвестицій в ключових галузях, які на державному рівні визначені пріоритетними. В Україні спостерігаються значні диспропорції між нагромадженням і споживанням, заощадженнями та інвестиціями. Крім того, мають місце глибокі дисбаланси відтворювального процесу: деформація структури суспільного капіталу та умов його відтворення; асинхронність розвитку та відірваність фінансового сектору від реальної економіки; невідповідність між обсягами споживчих витрат та інвестиційних ресурсів; непропорційність розподілу доходів між інституційними секторами економіки. Тому аналіз ефективності використання наявних і пошук потенційних джерел фінансових ресурсів для розвитку та модернізації економіки є особливо актуальним.

Дослідження показали, що структура інвестування за сферами економіки є нерациональною, із надто високою часткою фінансово-посередницьких секторів, інвестиційні потоки тяжіють до сировинних галузей та сфери послуг [2, с. 11].

Таким чином, основними тенденціями використання фінансових ресурсів, що перешкоджають процесам модернізації, є:

- обмеженість фінансових ресурсів для модернізації національної економіки;

- нерациональна структура інвестування за сферами економіки;

- погіршення структури інвестування промислового виробництва.

Джерела фінансового забезпечення модернізації національної економіки поділяються на внутрішні та зовнішні.

Внутрішні джерела фінансових ресурсів включають: прибуток; амортизаційні відрахування підприємств; резервні та страхові фонди; внески засновників в статутний капітал; дивіденди, проценти; дохід від операцій з капіталом і фінансового інвестування; спонсорські та донорські внески.

Зовнішні джерела фінансових ресурсів включають: ресурси інвесторів; банківський інвестиційний кредит; цільовий державний кредит; податковий інвестиційний кредит; емісію акцій та облігацій; фінансовий лізинг; кошти державного та місцевого бюджетів; субсидії, дотації, гранти, пільги; кошти державних підприємств; благодійні внески.

Таким чином, теоретично існує досить багато джерел фінансових ресурсів, які можуть бути спрямовані на цілі модернізації економіки.

Професор О. Джумов зробив прогностичні розрахунки потреби підприємств у фінансових ресурсах, які можна консолідувати із різних джерел, у яких прибуток склав 20,5%; іноземні інвестиції — 21%; банківські кредити — 15,8%; прямі іноземні інвестиції в статутний капітал — 15%; амортизація — 11%, облігації — 7,2%; ресурси бюджетів і позабюджетних фондів — 3,2%; первинне розміщення акцій — 2,6%; обліковані банками векселі корпорацій — 0,9%. [3, с. 26].

Проведені нами дослідження показали обмеженість фінансових ресурсів для модернізації національної економіки. Збільшення обсягу інвестицій можна досягти на принципах консолідації та концентрації ресурсів. Нарощувати довгострокові інвестиції в реальний сектор та фінансувати модернізаційні процеси доцільно шляхом:

- активізації розбудови інфраструктури та механізмів переливу капіталів між сегментами фінансового ринку;

- сприяння розвитку внутрішнього ринку боргового фінансування, насамперед ринку акцій і «довгих» фінансових ресурсів для інвестування в пріоритетні галузі економіки;

- створення умов для інвестиційної активності фізичних осіб шляхом розвитку системи колективного інвестування;

- відкриття спеціалізованих інвестиційних кредитно-фінансових установ;

- формування бюджету розвитку.

Збільшення капітальних витрат має відбутися, з одного боку, в напрямі підтримки конкретних інвестиційних проектів у пріоритетних сферах, а з другого — в напрямі збільшення фінансування капітальних витрат у тих сферах, які споживатимуть продукцію, вироблену в результаті реалізації цих проектів.

З огляду на те, що обсяги фінансових ресурсів, які спрямовуються для цілей модернізації, є обмеженими, тому для суттєвого збільшення їх розміру необхідно задіяти новий механізм пошуку й залучення коштів, що ґрунтується на принципах консолідації (тобто їх об'єднання для конкретної мети). Аналіз показав, що потенційні джерела інвестиційних ресурсів є в наявності, однак вони розпорошені, тому використовуються нецільеспрямовано. Всі фінансові ресурси необхідно консолідувати та направляти на найважливіші для інноваційного розвитку проекти. Процес консолідації фінансових ресурсів має об'єднати фінансову діяльність держави, регіонів, суб'єктів підприємництва, інвестиційних фондів для вирішення індустріально та соціально значимих завдань. Також, на нашу думку, необхідно змінити підходи до правового регулювання процесів фінансового забезпечення модернізації економіки, які полягають у встановленні на законодавчому рівні економічно обґрунтованих фінансових нормативів щодо спрямування частини ресурсів банківської системи і небанківських фінансових установ для фінансування проектів

модернізації, що дасть можливість більш ефективно використовувати їхні ресурси з метою інноваційного розвитку національної економіки.

Процес консолідації фінансових ресурсів має стати складовою економічної політики держави, що стимулює об'єднання вільних ресурсів для виконання пріоритетних завдань розвитку суспільства.

Література:

1. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. — К.: НІСД, 2013.—576 с.

2. Пріоритети інвестиційної політики у контексті модернізації економіки України / Аналітична доповідь [Текст] / Національний інститут стратегічних досліджень / А. П. Павлюк, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська, О. О. Молдован [та ін.]. — К.: НІСД, 2013. — 48 с.

3. Джумов А. М. Консолидация финансовых ресурсов по обеспечению национальных интересов России: автореф. дис. на соискание уч. степени д-ра экон. наук: спец. 08.00.10—финансы, денежное обращение и кредит / А. М. Джумов. — Российский университет дружбы народов, Москва, 2009.—34 с.